

Изследване влиянието на температурата върху фазовия състав при синтез на керамика от катализаторен прах

Иван Чомаков, Снежана Корудерлиева, Ганка Колчакова, Васил Бозуков

Study the effect of temperature on the phase composition by the synthesis of ceramics from powder catalyst: *It was found the composition and dispersity of waste catalyst powder for ceramic application. The optimal sintering temperature is at 1350°C and there are found mulite and cristobalite phase.*

Key words: *waste, catalyst powder, ceramic, phase composition.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Минералните и технологични отпадъци от производствената дейност на човека влошават екологичната обстановка в отделни райони, а безвъзвратната загуба на ценни вещества и енергия водят до съществени икономически загуби.

Разработването на технологии за оползотворяване на отпадни продукти от преработващата промишленост е приоритет в работата на научно-изследователските колективи в света [1,2].

При преработката на нефт и синтез на продукти се използват различни неорганични носители на катализатори [3-6].

Настоящата работа има за цел изследване възможността за оползотворяване на отпадъчен катализаторен прах на фирма BASF-Dt., използван при производството на бензини.

ИЗЛОЖЕНИЕ

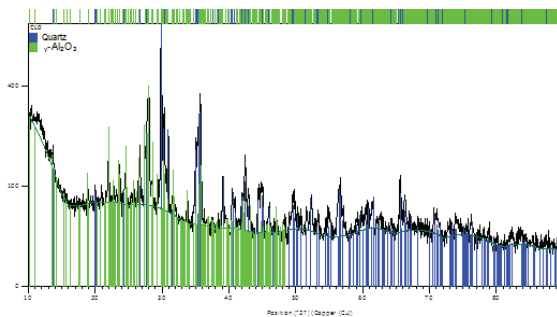
Данните за химичния състав на отпадъчния катализаторен прах са представени в Табл.1.

Табл.1 Химичен състав на отпадъчен катализатор

SiO ₂ wt%	Al ₂ O ₃ wt%	La ₂ O ₃ wt%	REO wt%	Fe wt%	Na wt%	Ti wt%	Cu ppm	Ni ppm	V ppm	Ni/V ratio
57,18	36,24	1,69	1,74	0,58	0,31	0,98	25	25	167	0,15

От данните в Табл.1 се вижда, че за разлика от досега изследваните от нас носители на катализатори [7,8], тук преобладава SiO₂. От друга страна наличието на 36% Al₂O₃ ни дава основание да считаме, че при високотемпературното спичане могат да се синтезират огнеупорни кристални фази. Високото съдържание на SiO₂ открива възможността за съвместно използване на катализатора и отпадна алуминиева шлака при получаване на керамични изделия.

На дифрактограмите на катализатора се регистрират като най-интензивни отражения кристалните фази кварц и γ-Al₂O₃ (Фиг.1).

Фиг.1. Дифрактограма на изходната суровина

Фракционният състав на отпадъчния катализаторен прах, определен с „Analisetete 23“ Fritsch – Dt. е представен в Табл.2.

Табл.2 Фракционен състав на отпадъчен катализатор, mass. %

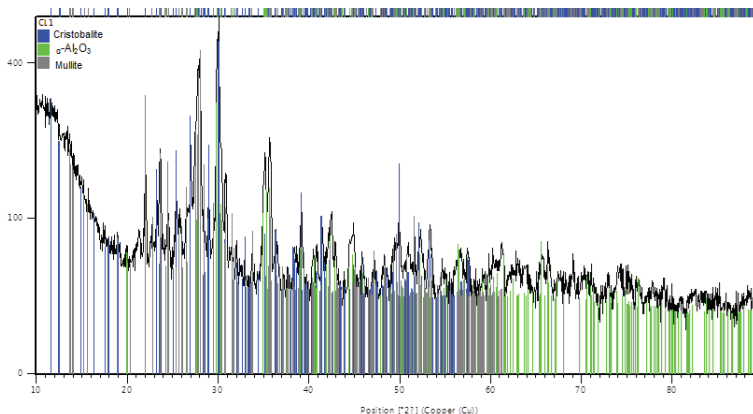
0-10µm	0-20µm	0-30µm	0-40µm
42	17	3	38

От данните в Табл.2 може да се установи, че прахът е финодисперсен и при използването му като добавка или самостоятелно за изготвяне на образци не се налага допълнително смилане. Ефектът от внасяне на такива финодисперсни прахове към керамичните маси се изразява принципно в това, че в системата се появява не само допълнителна граница на раздел, но и носител на квантовомеханични проявления. Присъствието в системата на такива частици благоприятства увеличението на обема на адсорбционно и хемосорбционно свързаната от тях вода, което води до повишаване пластичността на керамичните маси и якостните показатели.

Пробните образци от отпадъчния катализатор са получени чрез пластифициране с 4% ПВА внесен под формата на 8%-ен воден разтвор и са формувани чрез хидравлично пресуване при 50МПа. За установяване на температурния интервал на спичане, термообработката е проведена при температури 1100, 1250, 1350 и 1400°C с изотермична задръжка 30-60 min.

Образците при 1250°C и 1350°C са добре спечени, бели на цвят със стъклен лом и привидна плътност съответно 2,5g/cm³ и 3,1g/cm³. При температура 1400°C се наблюдава раздуване на повърхността на образците, което показва, че настъпват деформации, породени от разграждане и затаяне на синтезираните кристални фази. Този резултат е основание да приемем, че оптималната температура на спичане на продукти от катализаторен прах е 1350°C. При използването му в комбинация с други компоненти е необходимо провеждане на термични изпитания за всеки конкретен случай.

РФА показва, че в образците синтезирани при 1350°C, основни кристални фази са: мулит и кристобалит (Фиг.2).

Фиг.2. Дифрактограма на образци при 1350°C

Наличието на тези кристални фази определя възможността за използването на катализаторния прах при производството на огнеупорни изделия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведените изследвания на отпадъчен катализаторен прах показват, че той е съставен основно от SiO_2 и Al_2O_3 . Финната дисперсност позволява изготвяне на образци без предварително смилане.

Установена е температурата на спичане - 1350°C, при която се синтезират кристални фази мулит и кристобалит.

Отпадъчния катализаторен прах може да намери приложение за директно изготвяне на огнеупорни продукти или като добавка към керамични маси.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Fyles K.M., Glass Technol., 32, 2, 40-45, 1991.
- [2] Dimitriev Y.J., Mater Scilientt, 9, 7, 793-795, 1990.
- [3] Pat. USA №5214008, 1993.
- [4] Pat. USA №5281562, 1994.
- [5] Pat. USA №6389370, 2002.
- [6] Pat. USA №50894444, 1992.
- [7] Корудерлиева С., П. Танев, Т. Гавраилова, Използване на обработен Co-Mo катализатор за производство на обемно оцветена фасадна керамика, Пети международен симпозиум Техномат & Инфотел`2003", т.4, 1, 44-48.
- [8] Koruderlieva S., I. Chomakov, P. Tanev, Studu of the possibility to use spent Ni-Mo catalyst for face facade elements production, Journal of the Balkan Tribological Association, Vol. 10, №4, 2004, 584-589.

За контакти:

Доц.д-р Иван Чомаков, Катедра "Технология на материалите и материалознание", Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас, тел.: 056-858 262, e-mail:ivan.tschomakov@abv.bg